

WIĘCEJ DRZEW, WIĘCEJ KRZEWÓW, WIĘCEJ
ROŚLIN I PIĘKNIE KWITNĄCYCH KWIATÓW,
WIĘCEJ OWADÓW I PTAKÓW, WIĘCEJ
PRZESTRZENI, W KTÓREJ MOŻEMY
ODETCHNAĆ, NABRAĆ SIŁ I WYPOCZAĆ.

Pomysł na Plac Nowego Sąsiedztwa powstał z chęci przebywania wśród zieleni na przekór betonowej przeszłości miast. Wynikał z poszukiwania miejsca odpoczynku, ale i wytężonego spojrzenia w przyszłość mądrzejszą, lepszą, bezpieczniejszą. Tak bardzo dziś jej potrzebujemy!

Ufundowany z przekonaniem o konieczności stałego, czujnego poszerzania pojęcia wspólnoty miejskiej, symbolizuje otwartość, gościnność i gotowość na zmiany. Między innymi na zmiany nawierzchni i zazieleniania tego, co wcześniej było betonowe.

Zieleni

NAD BETONEM

40_{M²}

BETONU ZMIENIŁO SIĘ W...

350

ROŚLIN

takie jest miasto, w którym chcemy mieszkać

Plac Defilad, 2013, fot. archiwum Baru Studio

O PROJEKCIE

Tegoroczna edycja **Placu Defilad**, cyklicznego projektu kulturalnego realizowanego przez Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza, była wyjątkowa. Była to ostatnia odsłona przed rozpoczęciem prac związanych z realizacją placu Centralnego – nowa przestrzeń publiczna stolicy ma się rozciągać przed Pałacem Kultury i Nauki oraz nowym gmachem Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Wykorzystaliśmy ten moment do działania.

Od 2014 roku w letnie miesiące przestrzeń płyty głównej placu Defilad zmienia się w tętniące życiem serce miasta, z ogrodem i sceną, na której odbywają się wydarzenia kulturalne i rozrywkowe. Od pierwszej edycji organizowane są tu spotkania z wybitnymi artystami, setki projekcji filmowych, spektakle pod gołym niebem, koncerty i debaty. *Plac Defilad* to ponad 2000 wydarzeń, ponad 500 000 widzów i ponad 500 artystów. W czasie *Placu Defilad* spełniane są marzenia o pięknym, szczęśliwym mieście, demokratycznym miejscu wspólnego przeżywania i uczestniczenia w kulturze. Plac jest dla wszystkich, bez względu na poglądy, wyznanie i pochodzenie.

Moment przed długi oczekiwanej przemianą największego warszawskiego placu wykorzystaliśmy do prototypowania rozwiązań, które pod nazwą „rozbetonowanie” lub „rozpytywanie” są od jakiegoś czasu wprowadzane w europejskich miastach. Dokuczliwe dla mieszkańców i mieszkańek miast zmiany klimatyczne wzmagają chęć przyspieszenia wprowadzania w życie pozytywnych rozwiązań dotyczących m.in. z zazieleniania, lepszej cyrkulacji wody, odejścia od transportu spalinowego, tworzenia systemów chroniących nas przed negatywnymi skutkami niszczącej równowagę działalności człowieka.

JAK TO ZROBIŁIŚMY? PYTANIA I ODPOWIEDZI

Po co to zrobiliśmy?

Wiemy, że plac Defilad niedługo zmieni swoje oblicze. Przyszłość i teraźniejszość tej centralnej przestrzeni publicznej w Warszawie są już szeroko rozpoznane, natomiast przyszłość, która nadejdzie już za chwilę, odczytać możemy przez założenia i wizualizacje zwycięskiego projektu na plac Centralny autorstwa A-A Collective. Chcąc pokazać choć część założeń przyszłego placu, do-

Dzisiaj już tego nie pamiętamy, ale w tym miejscu był parking. Działania, które pojawiły się dzięki projektowi Plac Defilad, zmieniły myślenie o tym placu. Dziś mieszkańcy oczekują, że zmieniając miasto, trzeba do niego wprowadzać dużo zieleni.

Aldona Machnowska-Góra,
wiceprezydentka m.st. Warszawy

fot. Sisi Cecylia

Kto za to zapłacił?

Projekt *Plac Defilad* jest organizowany przez Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza i współfinansowany przez m.st. Warszawa. Dodatkowo Teatr Studio pozyskał partnerów przedsięwzięcia w postaci Grupy Tree oraz Szkółek Grąbczewscy, którzy pokryli koszty rozpytywania i zazieleniania.

Stworzyliśmy na płycie placu Defilad miejsce centralne. Nie tylko z tego powodu, że jest zapowiedzią przyszłego placu Centralnego, ale też z tego powodu, że jest naprawdę centralne dla naszych pozaludzkich sąsiadów i sąsiadek. Korzystają z niego ptaki, owady. Widzimy wodę, widzimy glebę, widzimy retencję, w końcu czujemy mikroklimat, inny mikroklimat miasta, centrum miasta, na własnej skórze.

Aleksandra Litorowicz,
Fundacja Puszka, kuratorka projektu

Czy płyta główna została zniszczona przez rozpytywanie i nasadzenie zieleni?

Nie. Wszystkie zdjęte płyty zostały ponumerowane, oczyszczone i są przechowywane w magazynie. Roboty z tym związane wykonał partner projektu: zajmująca się tym profesjonalnie Grupa Tree. Żadna ze zdemontowanych płyt granitowych nie doznała uszkodzenia i wszystkie nadają się do wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem i projektem przyszłego placu Centralnego. Zostały zabezpieczone również wszystkie czarne płyty sjenitowe bez względu na ich stan sprzed rozpytywania – część z nich była już popękana. Będą wykorzystane do bieżących napraw innych uszkodzonych płyt na placu Defilad, które

Dlaczego rozpytywanie przeprowadzono akurat w tym miejscu?

Rozpytywana została część obszaru przeznaczona na jedną z przyszłych pięciu rabat, które będą rozlokowane na płycie głównej Placu Kultury i Nauki. W projekcie placu Centralnego rabaty przed wejściem do PKiN są usytuowane dokładnie w miejscu dawnych dziedzińców kamienic czynszowych, które przed II wojną światową stały wzdłuż ulicy Żłotej.

Czy rozpytywanie utrudnia ruch pieszy, odbywanie się wydarzeń na płycie głównej?

Projekt zajmuje obszar 40 m². Stanowi to mniej niż 1% powierzchni całej płyty. Nie utrudnia to w żadnym wypadku ruchu pieszych ani realizacji innych wydarzeń na placu.

Takie projekty pokazują, że miejsce, które wydaje się, że się już utrwaliło i na zawsze będzie betonową pustynią, może się jednak zmienić. Warto, nawet małymi krokami, działać i odmieniać centra miast.

Marlena Happach,
Dyrektorka Biura Architektury i Planowania Przestrzennego

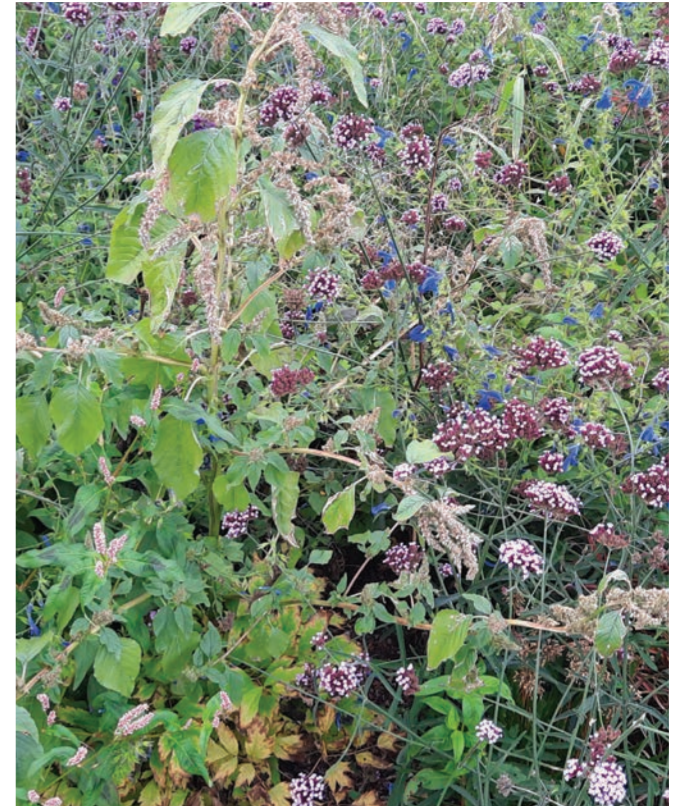
konaliliśmy rozpytywania fragmentu jego powierzchni i na 40 m² posadziliśmy około 350 roślin. Stworzyliśmy przestrzeń współżycia i relaksu, z której mogą korzystać sąsiedzi, turyści, przyjezdni, owady, ptaki czy zwierzęta – czyli szeroka międzygatunkowa wspólnota mieszkańców. Projekt ten wyraża głębokie przekonanie, że przestrzeń publiczna współczesnych miast musi stać się miejscem kontaktu z naturą, a radykalne zazielenienie – rodzajem nowej miejskiej infrastruktury.

Gdy rozpoczynaliśmy realizację projektu Plac Defilad, postanowiliśmy, że jednym z najważniejszych elementów będzie zieleni, właśnie w tym miejscu, w tej betonowej przestrzeni. Co roku próbujemy innych rozwiązań, dostawialiśmy donice, rośliny, drzewa, a w tym roku postanowiliśmy zadziałać śmieiej i zasadzić tutaj piękny kłomb.

Roman Osadnik,
dyrektor Teatru Studio im. I.S. Witkiewicza

Dlaczego akurat teraz?

Moment przed budową przyszłego placu Centralnego pozwolił na realizację przedsięwzięć związanych m.in. z wprowadzaniem większej ilości zieleni do przestrzeni publicznej. Działanie to zbiera dotychczasowe doświadczenia partnerów i osób zaangażowanych w jego realizację oraz postuluje i rekomenduje projekt badawczego *Placu Warszawy (do odzyskania)*. To również kontynuacja działań rozszerzających myślenie o placu Defilad, jego potencjale i o wspólnocie mieszkańców i mieszkańek miasta, prowadzonych z powodzeniem podczas wcześniejszych edycji projektu społeczno-kulturalnego *Plac Defilad*.

fot. Bogna Świątkowska

To tylko 1/20 tego, co będzie tu już w niedalekiej przyszłości. Projekt przechodził wiele zmian, ale zazielenienie centrum miasta, jako jego esencja, pozostała.

Zygmunt Borawski,
architekt z A-A-Collective

fot. Sisi Cecylia

Jak to działanie ma się do przyszłości placu Defilad?

Rozpytywanie i nasadzenia są zapowiedzią realizacji projektu placu Centralnego, który będzie się mieścił na obszarze między Pałacem Kultury a ulicą Marszałkowską. Motywem przewodnim projektu autorstwa pracowni A-A-Collective jest odwzorowanie za pomocą różnych materiałów – w tym zieleni niskiej: trawników, bylin, krzewów – przedwojennego układu ulic i budynków, które znajdowały się na tym terenie przed wybuchem II wojny światowej. Rabata, która powstała przed Teatrem Studio, ulokowana została w obrębie części dawnego dziedzińca budynku, który znajdował się przy ulicy Żłotej 22.

Czy rośliny są przypadkowe?

Nie. Zostały wybrane przez architekktę krajobrazu Martę Tomasiak, która współpracowała z A-A-Collective przy przygotowaniu projektów realizacyjnych po konkursie na plac Centralny, a także przez Wojciecha Grąbczewskiego ze Szkółek Grąbczewscy.

Jakie to rośliny i dlaczego akurat te, jakie mają właściwości?

Posadzona została kompozycja bylin, traw i krzewów. Gatunki dobrano tak, aby zapewnić atrakcyjność wielobarwnego kwitnienia przez cały sezon – kolorystyka zawiera odcienie fioleto i niebieskiego u szatwii, werbeny czy bodziszek, czerwone akcenty jeżówek i goździków, biele zawilców, lilaków i pluskwic.

Aby wspierać śródmięską bioróżnorodność, na rabacie nasadzono 19 różnych gatunków, w tym wiele atrakcyjnych dla zapylaczy i motyli. Są tu m.in. rośliny pięknie pachnące, takie jak bez lilak czy szatwia.

Co człowiek położył, człowiek może zdjąć.

Bogna Świątkowska,
Fundacja Bęc Zmiana, kuratorka projektu

fot. Bogna Świątkowska

fot. Sisi Cecylia

Czy roślinom będzie tu dobrze?

Aby poprawić mikroekosystem rabaty, wprowadziliśmy rośliny zadarniające, które szybko wypełnią przestrzeń między innymi nasadzeniami i ochronią glebę przed przesuszeniem – m.in. bodziszki i goździki. Centralne miejsce zajęł mitorząg – symbol siły i odporności.

Jak długo to zostanie na placu Defilad?

Zakłada się, że rabata w aktualnej postaci pozostanie już na stałe na placu Defilad, również po jego przebudowie, ponieważ stanowi element zwycięskiego projektu na nowy plac autorstwa A-A Collective.

Organizator: Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza w ramach projektu *Plac Defilad*
Współorganizator: Zarząd Pałacu Kultury i Nauki
Kuratorki: Aleksandra Litorowicz, Bogna Świątkowska
Rozpytywanie: Grupa Tree

Zazielenienie: Szkółki Grąbczewscy

Projekt: A-A Collective, Pracownia Architektury Krajobrazu
Partnerzy: Fundacja Bęc Zmiana, Fundacja Puszka, Grupa Projektowa Centrala

Projekt współfinansowany przez m.st. Warszawę i zrealizowany przy współpracy z Biurem Architektury i Planowania Przestrzennego Urzędu m.st. Warszawy, Biurem Kultury Urzędu m.st. Warszawy, Biurem Miasta i Skarbu Państwa, Zarządem Miasta m.st. Warszawy, Biurem Stołecznego Konserwatora Zabytków Urzędu m.st. Warszawy

Projekt graficzny plakatu: Veronika Zhuk
Rysunki na podstawie zdjęć Sisi Cecylii: Veronika Zhuk

Wydawca: Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza,
Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2022
ISBN 978-83-66082-15-1
ISBN 978-83-959067-5-6